

Zidje in nemški socialisti bežijo iz sudetskih krajev

Rdeči križ in druge organizacije pomagajo beguncem. Henlein imenovan za vrhovnega komisarja Sudetske in njegova naloga je politična, ekonomska in kulturna rekonstrukcija po nemški armadi zasedenega ozemlja. Češki vojaki nezadovoljni in razočarani, ker so se morali umakniti brez boja

Praga, 3. okt. — Več tisoč židov, tisk in otrok je pobeglo v notranjost Češkoslovaške pred nemško armado, ki je zasedla sudetske distrikte na področju dogovora, sklenjenega na konferenci "velike četvorice" v Monakovem. Ti tisoči iščejo zatočišče na ozemlju, ki je ostalo pod kontrolno češke vlade po razpadu republike.

Rdeči križ in drug dobredelne organizacije so ustanovile pomožne postaje v Pragi in drugih bližnjih mestih za begunce. Vsi židovi, ki so dospeli včeraj v Prago, so bili natrpani z begunci. Drugi so se pripeljali z avtomobili in drugi so prišli peš, noseč s saboj osebno imetje, katerega so pobrali v naglici, ko so zapuščali svoje domove v sudetskih krajevih.

Okrog 70.000 beguncem je prihajalo v Prago, Brno in druga mesta. Med temi je okrog 40.000 židov, drugi pa so nemški socialisti in drugi. Večina sudetskih beguncem tvorijo intelektualci — zdravniki, odvetniki, učitelji in trgovci.

Kingenthal, Saksonska, 3. okt. — Okrog 200.000 Nemcev, ki so pobegnili iz sudetskih krajev v zadnjih tednih, se je vrnilo nazaj po podpisu monakovskega dogovora. Sledili so nemški artiljerji, ki je prekoračila mejo in vstopila v sudetske distrikte.

Kamnice, Češkoslovaška, 3. okt. — Umik češkega vojaštva s ozemlja, ki ga bo zasedla Hitlerjeva armada, se nadaljuje. Z vojaštvom vred odhajajo nazaj vojski in lahki topovi in vlaki, nato pa so živili in municija. Na razočaranje nad kapitulacijo pred Hitlerjem in izdajstvom nemških sudetsko ozemlje nacistični vojski. Češki vojaki so bili pripravljani na boj z Nemci, a ne so morali podati in ukloniti orožja, ko sta Anglija in Francija pustili češko republiko na cedilo v kritični uri in se zvezali s diktatorjem Hitlerjem.

Washington, D. C., 3. okt. — Zvezna zunanje politike poročajo, da bodo države v tem letu potrošile sedemnajst milijard dolarjev na oboroževanje. Vse industrijske države stojijo pred vprašanjem, koliko časa bo njihovo gospodarstvo zmagovalo ogromno oboroževanje. Voditelji te organizacije pravijo, da zgodovina potrdi, da silno oboroževanje vodi k diktaturi.

Washington, D. C., 3. okt. — Zvezna zunanje politike poročajo, da bodo države v tem letu potrošile sedemnajst milijard dolarjev na oboroževanje. Vse industrijske države stojijo pred vprašanjem, koliko časa bo njihovo gospodarstvo zmagovalo ogromno oboroževanje. Voditelji te organizacije pravijo, da zgodovina potrdi, da silno oboroževanje vodi k diktaturi.

Washington, D. C., 3. okt. — Zvezna zunanje politike poročajo, da bodo države v tem letu potrošile sedemnajst milijard dolarjev na oboroževanje. Vse industrijske države stojijo pred vprašanjem, koliko časa bo njihovo gospodarstvo zmagovalo ogromno oboroževanje. Voditelji te organizacije pravijo, da zgodovina potrdi, da silno oboroževanje vodi k diktaturi.

Washington, D. C., 3. okt. — Zvezna zunanje politike poročajo, da bodo države v tem letu potrošile sedemnajst milijard dolarjev na oboroževanje. Vse industrijske države stojijo pred vprašanjem, koliko časa bo njihovo gospodarstvo zmagovalo ogromno oboroževanje. Voditelji te organizacije pravijo, da zgodovina potrdi, da silno oboroževanje vodi k diktaturi.

Washington, D. C., 3. okt. — Zvezna zunanje politike poročajo, da bodo države v tem letu potrošile sedemnajst milijard dolarjev na oboroževanje. Vse industrijske države stojijo pred vprašanjem, koliko časa bo njihovo gospodarstvo zmagovalo ogromno oboroževanje. Voditelji te organizacije pravijo, da zgodovina potrdi, da silno oboroževanje vodi k diktaturi.

Poljsko vojaštvo zasedlo Tešinje

Madžarska predložila zahteve češki vladi

Varšava, Poljska, 3. okt. — Poljske čete so včeraj prekoračile mejo in okupirale tešinski distrikt, ki ga je Češkoslovaška dobila pred devetnajstimi leti. Češki vojaki so se umaknili, ko se je vlada po poljskem ultimatu odločila za odstop distrikta Varšavi.

Ozemlje, ki ga je Poljska dobila, obsega 300 kvadratnih milj. Na njem živi 200.000 ljudi, toda večino tvorijo Poljaki. Maršal Edvard Smgły-Rydz je po radiu dal povelje vojakom, naj prekoračijo mejo. "Reka Osla ni več meja med Poljsko in Češkoslovaško," je naznanil maršal.

Poljska okupacija Tešinje bo izvedena do 10. oktobra. V Karvinu je polje trdega premoga, v Bohuminu pa važno železniško križišče, kjer se spajajo železniške proge, ki vodijo v Prago, Varšavo in na Dunaj. Letna produkcija premoga v tem distriktu znaša milijon ton.

Budimpešta, Ogrska, 3. okt. — Češkoslovaška je pristala na pogajanja z Ogrsko glede odstopa ozemlja, na katerem živijo Madžari. To naznanilo je prišlo v Budimpešto po konferenci med češkim zunanjim ministrom in ogrskim poslanikom v Pragi.

Češka vlada je sugestirala imenovanje posebne komisije, ki naj bi jo tvorili Čehi in Madžari, in ta naj bi rešila sporno vprašanje. Ogrske zahteve vključujejo: Takojšnjo vrnitev ozemlja ob južni meji Češkoslovaške, na katerem bivajo Madžari.

Razpis plebiscita v vseh političnih distriktih Slovaške in Rusenske, pri katerem naj prebivalci odločijo, ali se hočejo pridružiti Ogrski ali ostati v Češkoslovaški.

Splošne plebiscitne pravice vsem drugim manjšinam.

Odbor udaril kompanijsko unijo

Ponovna uposlitev članov unije CIO

Joplin, Mo. — (FP) — Unija Zinc, Lead Mine, Mill & Smelter Workers je bila po federalnem delavskem odboru spoznana za kompanijsko unijo, ki mora biti kot taka razpuščena. Odbor pravi v svojem odloku, da je to unija, ki je pozneje dobila čarter od Ameriške delavske federacije, ustanovila Eagle-Picher Mining & Smelter Co. z namenom, da prepreči organiziranje delavcev v uniji International Union of Mine, Mill & Smelter Workers, ki je vključena v Odboru za industrijsko organizacijo.

Domače vesti

Obiski

Chicago. — Gl. urad in uredništvo Prosvete je zadnje dni obiskala Mary Šmolc iz Chisholma, Minn., ki je bila na povratku iz stare domovine, katero je obiskala minulo poletje. Povedala je, da je v stari domovini, kolkor jo je ona videla, zelo slabo in vsi onjbivši Amerikanci, s katerimi se je srečala, se želijo povrniti v Ameriko, če bi bilo mogoče.

Boksar Adamič v bolnišnici

Detroit. — Jimmy Adamič, 23-letni slovenski boksar, je slabo izkupil 28. septembra, ko ga je črnc Toles s takšno silo vrgel ob tla, da je oblezal nezavesten in odpeljali so ga v bolnišnico, v kateri je ležal v nezavesti celih 11 ur. Adamič se še nahaja v bolnišnici in zdravniki pravijo, da ne bo nič hudega. Njegov promoter izjavlja, da je bil fant pri slabem zdravju, ko je šel v bitko s črncem, na drugi strani pa pravi Fr. MacDonell, predsednik državnega atletskega odbora, da je bil Adamič fizično docela sposoben. Nekakšna preiskava je v teku.

Vesti iz Clevelanda

Cleveland. — Dne 30. septembra je umrl Martin Nagode, star 45 let in rojen v Dobravi pri Brezju v ljubljanski okolici. Tu je bival 28 let in zapušča ženo in šest otrok.

Kongresni odsek obnovi zaslišanje

Washington, D. C., 3. okt. — Kongresnik Dies, načelnik odseka, kateremu je bila poverjena preiskava neameriških aktivnosti, je naznanil obnovo zaslišanja. Jutri bodo pred odsekom nastopile priče in razkrile fašistične in nacistične aktivnosti v tej deželi. Charles R. Hook, predsednik Zveze ameriških tovarnarjev, je naslovil Diesu pismo, v katerem ga poziva, naj objavi imena industrijskih magnatov, ki so obdolženi, da finančno podpirajo fašistične in nacistične aktivnosti.

Češki vojni veterani vračajo odlikovanja

Praga, 3. okt. — Rudolf Medek, predsednik Češkoslovaške legije, organizacije vojnih veterani, ki so se v svetovni vojni borili proti Nemcem v francoski armadi, je vrnil zaslužni križec, ki ga je dobil za svoje izkazano junaštvo, angleškemu kralju. "Mi ne bomo več nosili angleških odlikovanj," je rekel Medek. Drugi člani legije so vrnili francoska odlikovanja. Polcija je imela dosti dela, da je pregovorila veterane pred pohodom proti uradu francoskega poslanika, kjer so nameravali odvreči kolajne.

ci morajo dobiti tudi mezdo za ves čas, ko so bili brez služka.

Dalje je odbor odredil, da mora kompanija takoj razveljaviti pogodbo z unijo ADF. Naznanilo v tem smislu mora biti nabito na steno v podjetjih, ki jih obratuje v Picherju, Okla., Galeni, Kans., Cardinu, Okla., in v Joplinu, Mo. Kompanija je podružnica Eagle-Picher Lead Co., katere glavni stan je v Cincinnatiju, O.

Odkol federalnega delavskega odbora je zaključil tri leta trajajočo borbo delavcev v trikotu treh držav, ki so šli v boj, da se organizirajo v svoji uniji in izboljšajo svoj položaj.

Mir v Španiji pride z zmago fašistov!

Demobilizacija italijanskih "prostovoljcev"

Hendaye, Francija, 3. okt. — Iz proklamacije generala Franca, vrhovnega poveljnika uporniške armade, v kateri je napovedal "zmagoviti mir", je razvidno, da se fašisti pripravljajo na obnovo bitk na vseh frontah. Proklamacija je bila objavljena včeraj ob drugi obletnici, ko je Franco postal načelnik režima fašistične Španije.

"Kar se je nedavno zgodilo, lahko nazivamo monakovsko bitko," pravi Franco v svojem proglasu. "Hitlerjeva zmaga v Monakovem je prinesla mir. Svečano izjavljam, da bomo z božjo pomočjo in silo našega orožja kmalu izvojevali zmagoviti mir."

Sem dospela poročila javljajo obnovo vojnih operacij pri Trempu v južni Kataloniji. Vlade čete so včeraj odbile fašistične naskoke na svoje pozicije ob reki Ebri in uporniki so bili vrženi nazaj z velikimi izgubami.

Barcelona, 3. okt. — Fašistično letalo je včeraj napadlo tukajšnje pristanišče z bombami. Ta je bil prvi napad, odkar je češka kriza vzbujala pozornost Evrope. Bombe, ki jih je vrvel letalec, niso povzročile dosti škode.

Burgos, Španija, 3. okt. — Divizija italijanske legije, ki se je borila v fašistični armadi, je bila včeraj demobilizirana in se kmalu vrne v Italijo, se glasi včeraj objavljeno naznanilo. Poročilo, da je Mussolini potegnil 500 italijanskih letalcev iz Španije, še ni bilo uradno potrjeno.

Toscanini pridržan v Italiji

Milan, 3. okt. — Arturo Toscanini, sloviti italijanski dirigent in skladatelj, se ne more vrniti v Ameriko, ker mu je policija vzela potni list. — Fašisti ga imajo na piki že od l. 1926, ko je izjavil, da ne bo mešal glasbe s politiko. V Ameriki je večkrat kritiziral fašistični režim in zdaj so se fašisti maščevali.

Zatiranje svobode govora v Angliji

London, 3. okt. — Zatiranje svobode govora v zvezi s politiko angleške vlade napram Nemčiji in Češkoslovaški je bilo včeraj razgaljeno. Unija Lige narodov ni dobila dovoljenja za shod, ki se je imel vršiti v veliki londonski dvorani. Shodi te organizacije v drugih dvorinah so bili tudi prepovedani.

Slika kaže japonske čete v prodiranju preko gorovja v provinci Šansi.

PREMIER CHAMBERLAIN MORDA RAZPIŠE VOLITVE

Opozicija kritizira izdajstvo Češkoslovaške

MORNARIČNI MINISTER ODPSTOPIL

London, 3. okt. — Predsednik vlade Neville Chamberlain bo danes, ko otvori zasedanje parlamenta, tarča ostrih napadov s strani opozicije, ki jo tvorijo laborniti in liberalci in katerim so se sedaj pridružili tudi nekateri konservativci. Obeta se najbolj viharna seja parlamenta, ker bodo poslanci zahtevali pojasnila glede kupčije, ki jo je Chamberlain sklenil s diktatorjem Hitlerjem.

Premier se je včeraj vrnil v London iz Chequersa. Tu napoveduje, da bo pobijal kritike in da je pripravljen tudi razpisati splošne volitve, ako se bo pokazalo, da je opozicija dovolj močna in da lahko razbije program njegove zunanje politike.

Chamberlain je sinoči naslovil poslanice francoskemu premierju Daladierju, ki naj bi uverila francoski narod, da bo Anglija še nadalje kooperirala s Francijo v naporih, katerih cilj je konsolidacija evropskega mira, pravi premier v svoji poslanici.

Demobilizacija angleške bojne mornarice se je včeraj pričela. Rezervisti so bili poslani domov, letalske obrabne enote in teritorialne armade pa so bile razpuščene.

Alfred Cooper, mornarični minister, je v soboto resigniral v znak protesta proti Chamberlainovi politiki; resignacijo je premier sprejel. Danes se bo Cooper pridružil opoziciji v napadih na predsednika vlade.

Štirinajst laboritov in liberalcev, članov parlamenta, je včeraj objavilo poslanico, v kateri silovito kritizirajo Chamberlaina, ker je prodal Češkoslovaško Hitlerju. Poslanico je podpisal tudi H. G. Wells, sloviti angleški pisatelj.

in Češkoslovaški je bilo včeraj razgaljeno. Unija Lige narodov ni dobila dovoljenja za shod, ki se je imel vršiti v veliki londonski dvorani. Shodi te organizacije v drugih dvorinah so bili tudi prepovedani.

Napadi na kitajsko obrambno črto

Tokio pozdravil Hitlerjevo zmago

Sanghaj, 3. okt. — Japonci poročajo o napadih na drugo kitajsko obrambno črto v dolini ob reki Jangtse, ki je oddaljena od Hankova, glavnega kitajskega mesta, okrog 90 milj. To črto, ki je dolga 35 milj, brani trideset kitajskih divizij.

Cengčov, Kitajska, 3. okt. — Japonski vojaški letalci so včeraj bombardirali mesta ob progi Peking-Hankov železnice z bombami in — letaki. V slednjih so pozivali ameriške, angleške in italijanske misijonarje, naj se umaknejo iz teh mest.

Cengčov, križišče lunghajske in Peking-Hankov železnice, je bil včeraj dvakrat napaden iz zraka. Japonci so včeraj tudi obnovili bombardiranje kitajskih postojank ob Rumeni reki.

Tokio, 3. okt. — General Seiširo Itagaki, japonski vojni minister, je telegrafiral nemškemu diktatorju Hitlerju in mu čestital k veliki zmagi, ki jo je dosegel na konferenci premierjev Anglije, Francije in Italije v Monakovem. "Upamo, da bodo tej zmagi sledile nadaljnje in da bosta Japonska in Nemčija, ki sta povezani s protikomunističnim paktom, še bolj utrdili medsebojno prijateljstvo," pravi minister v svojem telegramu.

Dogovor ni poravnal evropske krize

Italijani kažejo na situacijo v Španiji

Rim, 3. okt. — Po mnenju italijanskih fašistov je civilna vojna v Španiji najbolj pereč problem, ki ga bo morala Evropa rešiti, če hoče imeti mir. Italija ni preveč optimistična glede bodočnosti Evrope.

Virginio Gayda, urednik Mussolinijevega lista Il Giornale d'Italia, piše, "da mora Evropa rešiti še mnogo perečih problemov, odpraviti ostanke političnih in moralnih krivic, starih in novih, drugače ne bo mirno spala. Italija in Nemčija morata biti previdni v svoji sodbi o sedanjih evropski situaciji. Češkoslovaška je bila samo eden problem v verigi drugih, ki je bil rešen v interesu miru v centralni Evropi."

Fašistični krogi opozarjajo javnost, da končanje španske civilne vojne še ni blizu, niti poravnava problemov, ki jih bo prinesel na površje izid te vojne. Glavni italijanski problem v tem momentu je utrditev prijateljstva med Italijo, Anglijo in Francijo. Monakovskemu dogovoru naj bi sledila zveza štirih velesil, ki naj bi kontrolirala Evropo. Četvero-zveza bi izolirala Rusijo in jo postaniila z evropskega političnega pozorišča.

Mussolini stoji zdaj pred odločitvijo — ali potegne svoje čete iz Španije ali pošlje tako veliko število vojakov tja, da zagotovi zmago španskim fašistom.

Hitlerjev agent se skriva v New Yorku

New York, 3. okt. — Fritz Kuhn, predsednik Nemško-ameriške zveze, nacistične organizacije, se kriva v New Yorku, odkar ga je policija rešila pred razkaten množico v Union Cityju, kamor je prišel, da govori pred svojimi pristaši, ki so proslavljali Hitlerjevo okupacijo sudetskih distriktov. Pred glavnim stanom nacistične organizacije so se vršile velike demonstracije in piketi Ameriške lige za mir in demokracijo so obkolili urad.

FRANCIJA PRETRGA ZVEZO Z RUSIJO, POLJSKO?

Pariz ne bo ovrval Hitlerjevega pohoda proti vzhodu

REZERVISTI SE VRAČAJO DOMOV

Pariz, 3. okt. — List Le Temps piše, da bo Francija pretrgala vojaško zvezo s sovjetsko Rusijo in Poljsko. "Gotovo je, da bodo izpremembe v evropski situaciji, ki so prišle s sklenitvijo dogovora na konferenci velesil v Monakovem, rezultirale v reviziji doktrin, katere je Francija doslej propagirala," pravi ta list. "Francoska-poljska zveza in pakt vzajemne vojaške pomoči, ki ga je Francija sklenila s Sovjetsko unijo, sta izgubila praktično veljavo."

Tu pravijo, da je ta napoved pariškega lista v skladu z načrtom zunanjega ministra Bonnetta glede reorganiziranja Evrope. Francija bo zavrgla svojo tradicionalno politiko in ne bo nasprotovala nadaljnji teritorialni ekspanziji nacistične Nemčije, če ta ne bo direktno napredovala proti nji.

Francoska diplomacija je uverjena, da bo prej ali slej prišlo do konflikta med Nemčijo in Sovjetsko unijo, ampak ta ne bo ogražal Francije tudi v slučaju, da Nemčija izide zmagovalka iz konflikta. Franciji se ne bo treba bati Nemčije, če ne bo ovrvala nacističnega pohoda proti vzhodu, čeprav je Hitler v svoji knjigi zapisal, da mora biti Francija uničena kot evropska velesila predno se Nemčija obrne proti vzhodu.

Rumunija in Jugoslavija bosta morda žrtvi nacistične ekspanzije, toda v največji nevarnosti v tem momentu je Poljska. Ako bo Hitler zahteval vrnitev poljskega koridorja, bo Francija stala na njegovi strani. V načrtu je že sklenitev zveze z Italijo in Nemčijo, kar bo omogočilo slednji neoviran pohod proti vzhodu.

Vojaške avtoritete so včeraj pričele vračati avtomobile, tovorne avto in govejo živino, ki so jo zasegle po mobilizaciji, lastnikom. Poročilo se glasi, da so bile rezervne čete, ki so bile pozvane pod zastavo, demobilizirane in poslane domov.

Pogodbenik za petorke izgubil tožbo

Chicago. — Pravda za milijon dolarjev odškodnine v zadevi kanadskih petork je doživela 29. sept. žalosten konec za tožitelja, ko je federalno sodišče zavrglo obtožnico z izjavo, da prelomitev pogodbe ni nobena zločinska zarota. Glavni tožitelj Ivan L. Spear je takoj po rojstvu petork sklenil pogodbo z očetom deklice in z župnikom, da bo imel monopol nad vsemi dohodki v zvezi s petorkami in te dohodke bi bil delil z očetom in župnikom. Zdravnik dr. Allan R. Dafoe, ki pazi na zdravje petork, je pa to pogodbo uničil in zdaj mu je sodišče dalo prav.

Angleške čete pobijajo Arabce

Jeruzalem, 3. okt. — Uradno poročilo se glasi, da so angleški vojaki ubili 67 Arabcev v dveh spopadih v Hajfu in Ramallahu, več sto pa je bilo ranjenih. V bitki je padel tudi neki angleški uradnik, dva angleška vojaka pa sta bila ranjena. Avtoritete nameravajo uveljaviti nove ukrepe, da končajo teroristične aktivnosti in bitke med židi in Arabci.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Narodna za Zdravne drave (Ivan Chizova) in Kanada \$2.00 na leto, \$3.00 za pol leta, \$1.50 za štiri leta; in Chicago in Cicero \$1.50 za celo leto, \$1.75 za pol leta; za inozemstvo \$3.00.

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cicero \$1.50 per year, foreign countries \$3.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru. — Rokopisi delov in manjših delov ne vrnejo. — Rokopisi literarne vsebine (trike, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement. — Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vsa, kar ima stik s listom PROSVETA

2457-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v obljepu za primer (July 31, 1938), poleg vsega besna na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom postala pravnostna. Ponovite, pravda, da se vam list ne vrne.

2457-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v obljepu za primer (July 31, 1938), poleg vsega besna na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom postala pravnostna. Ponovite, pravda, da se vam list ne vrne.

2457-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v obljepu za primer (July 31, 1938), poleg vsega besna na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom postala pravnostna. Ponovite, pravda, da se vam list ne vrne.

2457-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v obljepu za primer (July 31, 1938), poleg vsega besna na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom postala pravnostna. Ponovite, pravda, da se vam list ne vrne.

2457-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v obljepu za primer (July 31, 1938), poleg vsega besna na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom postala pravnostna. Ponovite, pravda, da se vam list ne vrne.

2457-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v obljepu za primer (July 31, 1938), poleg vsega besna na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom postala pravnostna. Ponovite, pravda, da se vam list ne vrne.

2457-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v obljepu za primer (July 31, 1938), poleg vsega besna na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom postala pravnostna. Ponovite, pravda, da se vam list ne vrne.

2457-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v obljepu za primer (July 31, 1938), poleg vsega besna na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom postala pravnostna. Ponovite, pravda, da se vam list ne vrne.

2457-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v obljepu za primer (July 31, 1938), poleg vsega besna na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom postala pravnostna. Ponovite, pravda, da se vam list ne vrne.

2457-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v obljepu za primer (July 31, 1938), poleg vsega besna na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom postala pravnostna. Ponovite, pravda, da se vam list ne vrne.

2457-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v obljepu za primer (July 31, 1938), poleg vsega besna na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom postala pravnostna. Ponovite, pravda, da se vam list ne vrne.

2457-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v obljepu za primer (July 31, 1938), poleg vsega besna na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom postala pravnostna. Ponovite, pravda, da se vam list ne vrne.

2457-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v obljepu za primer (July 31, 1938), poleg vsega besna na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom postala pravnostna. Ponovite, pravda, da se vam list ne vrne.

2457-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v obljepu za primer (July 31, 1938), poleg vsega besna na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom postala pravnostna. Ponovite, pravda, da se vam list ne vrne.

2457-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v obljepu za primer (July 31, 1938), poleg vsega besna na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom postala pravnostna. Ponovite, pravda, da se vam list ne vrne.

2457-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v obljepu za primer (July 31, 1938), poleg vsega besna na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom postala pravnostna. Ponovite, pravda, da se vam list ne vrne.

2457-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v obljepu za primer (July 31, 1938), poleg vsega besna na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom postala pravnostna. Ponovite, pravda, da se vam list ne vrne.

2457-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v obljepu za primer (July 31, 1938), poleg vsega besna na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom postala pravnostna. Ponovite, pravda, da se vam list ne vrne.

2457-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v obljepu za primer (July 31, 1938), poleg vsega besna na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom postala pravnostna. Ponovite, pravda, da se vam list ne vrne.

2457-59 St. Lawrence Ave., Chicago, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v obljepu za primer (July 31, 1938), poleg vsega besna na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom postala pravnostna. Ponovite, pravda, da se vam list ne vrne.

Glasovi iz naselbin

H koncertu mladinskih zborov

Cleveland. — Danes, ko vse govori in piše le o vojni, danes ko se vojaštvo airm sveta pripravljajo za boj in danes ko vse prebivalstvo vprašuje čaka, ali ne bo vojna, je človek arečen, ako ima kaj, da mu odvrne misli od strahu in grozot vojne. Zdruzeni mladinski pevski zbori so gotovo prepoznali te grozne misli udeležencem njih koncerta dne 18. septembra z lepimi pesmicami, katere so brezskrbno prepevali.

Da bi bil uspeh take prireditve lahko bolj sijajen, vam je vendar se je odzvalo lepo število ljubiteljev pesmi in mladine in je bil izid celotne prireditve prilično povoljen. Dovoljeno naj mi bo, da omenim vsaj nekatere zavedne Slovence, ki so navdušeno pripomogli malčkom do ponovnega uspeha.

Hvala našim pesnikom Zormanu, Zupanu in Kristanu za tople besede, kakor tudi sodniku Franku J. Lauschetu in pa častnim gostom dr. in mrs. F. J. Kern in Gregoriju H. Perušku, dalje hvala Ivanu Molku, od katerega je bilo par pesmi na programu in ki se je z ženo udeležil koncerta, enaka hvala ženi Etbina Kristana, ki je prišla iz Michigan, da sliši petje mladinskih zborov. Pogrešali pa smo Anno P. Krasno in Katko Zupančič, ki sta bili gotovo pridržani; zahvaljujem se jima za poslani čestitke. Lepa hvala Antonu Grdini, ki se je potrudil, da so bile snete plošče vseh peskih točk in to na vaji v soboto, potem pa je pri koncertu snel filme. — Lepa hvala dekletom častne straže SDZ za pomoč pri popoldanski prireditvi. — Zveštemu prijatelju Johnu Potokarju kličejo mladi pevci in pevke: Iskrena hvala za velkodušno darilo! — Priarčna hvala tudi voditeljema slovenskega radioprograma Antoneču in Sodnikarju za oglaševanje koncerta in obenem tudi lokalnim listoma Enakopravnosti in Ameriški Domovini. Torej najlepša zahvala vsem, ki so na kakršenkoli način pripomogli do uspeha četrte obletnice združenih mladinskih pevskih zborov, trgovce in profesionaliste, ki so oglašali v programni knjižici, pa tople priporočamo javnosti.

Čutim se dolžna, da se oprostim mladim pevcem in pevkam od mladinskega zbora na Holmes Avenue, Barbertonskim Slavkom in westparškem Zvončkom, ker niso bile priobčene slike njih zborov in opis njih pesmi v listu Enakopravnost pred koncertom. Jaz sem seveda vas opisala in mi je silno žal, da je uredništvo prenehalo s priobčitvami, da ste bili tako prikrajšani, toda upam, da mi oprostite.

Upam, da bodo mladinski zbori v zvezi vsem neprilikam še dolgo sloveli. Pozdrav vsem.

Ančka Traven.

Skupna manifestacija in Čehi

Pittsburgh, Pa. — Vroč polletni dnevi so minili. Bili smo precej zaposleni z različnimi problemi in prireditvami, da ni nič

čudnega, če smo tu in tam kaj izpregledali. Mislim namreč, da smo prezrili eno lepo priložnost in to je skupni slovenski dan v Pittsburghu in okolici.

Seveda ni še zamujeno in upam, da se bo ideja zopet pojavila pred nami še to jesen ali pa vsaj na glavnih letnih sejah, ko se bo gotovo kaj razmotrivalo o 35-letnici SNPJ. Prav zato bi bilo priporočljivo, da bi to priložnost spremljala velikanška demonstracija Slovencev zapadne Penne in sicer na zelo primeren prostor, v lepem North Parku, kateri je na razpologo že sedaj, da si izberemo najboljši dan. Društva bi že sedaj lahko o tem razmotrivala in izvolila odbor, ki bi uredil vse, kar je treba za take manifestacije. Taki lepi narodni manifestaciji se bi prav gotovo pridružile tudi razne druge organizacije, ker bi taka skupna prireditev bila tudi splošnega pomena za vse.

Dogodki 29. septembra v Monakovem so jasno pokazali, kako nujno je potreben skupni nastop vsega slovanstva. Tisočletni češki Krkonoši so bili odmerjeni nenasitnemu germanizmu. Samozato, da ostane prijateljstvo med Londonom, Berlinom in Rimom. To je jasen dokaz, da se Slovani ne moremo več zanašati na britske kramarje.

Le močna protigermanska propaganda bo nas obvarovala, da se ne poglabimo v žrelo germanizma.

Čehi in Slovaki v Pittsburghu so danes zedinjeni za obrambo svoje demokratične republike. Organizirali so pomožno akcijo, pri kateri bodo sodelovali tudi ostali Slovani. Že na prvem sestanku so bili narejeni koraki za skupno pomoč in velike demonstracije proti Hitlerju. Nekdanja avtonomična simpatija med Slovaki je skoraj popolnoma izgubila in Slovaki danes delajo za sporazum. Na prvem sestanku sta bila Pekič od Srbskega narodnega saveza in Butkovič od HBZ. Zanimivo je, da je zastopnik SNS podal izjavo, da bo Jugoslavija na strani Českoslovaške.

Kaj pa Slovenci? Do danes nisimo še nič slišali, kaj bi bilo treba narediti za obrambo Českoslovaške. Upam, da ne bomo pozabili na bratsko Českoslovaško, kajti pogin nje je pogin demokracije in pravice vseh malih narodov.

Frank Starman, 118.

Češka demokracija prodana

Detroit. — Evropski fašizem je dvignil glavo do viška in te dni tresel živce vseh demokratičnih držav Evrope in Amerike. In sedaj je koza cela in volk sit. Vse je že izgledalo, da se bo radi fanatičnega fašizma pričelo masno klanje nedolžnega ljudstva. Do tega bi bilo sigurno prišlo, ako bi se mednarodni kapitalizem ne bal posledic, katere bi prišle mogoče že med vojno, sigurno pa po vojni. Strah jim je pretresal živce, da se mogoče delavstvo dvigne iz zavojevanosti in otrse tlačan-

stva in suženstva današnjih vladarjev.

Angleški imperializem je največji izdajalec v moderni zgodovini. Fašizmu je prodal in žrtvoval Etiopijo, Avstrijo, Spanijo in sedaj Českoslovaško. Francija hlapčevsko sledi angleški izdajalski politiki. Prišel bo čas, ko bodo imperialisti drago plačali njih izdajalsko barantanje za male demokratične države. Kdor misli, da je sedaj konec teh izdajalskih kupčij, se prokleto moti. Slične sanje je imel tudi Napoleon, ki je pred več kot sto leti vpadal in osvajal državo za državo, dokler ni doživel svojega prvega poloma pred Moskvo in dokler si ni izkopal nasilnega groba pri Waterlooju. Napoleonove sanje so bile, naj bo za vso Evropo en vladar in en bog. Istih sanj se je napil pred svetovno vojno tudi nemški kaiser Viljem. O njih še danes premišlja na Holandskem, popolnoma pozabljen v javnosti.

In sedaj pa je na površju največji fanatik te vrste, ki drži in neizprosno muči nemški narod pod peto diktature. Tudi on stremi, da podjarmi male in neoborožene države. V svojem zadnjem govoru, ki je bil eden najbolj lažljivih in fanatičnih, je Hitler rekel, da on ne govori le v svojem imenu, marveč za ves nemški narod, ki je stoprocentno z njim. To je ena največjih laži, kar jih je že bilo kdaj izgovorjenih v javnosti. Kje je devet milijonov socialistov, kje pet milijonov komunistov? Kje so tisti mučeniki po ječah in koncentracijskih taboriščih? Koliko časa se bo svet pustil blufati temu fanatiku?

Hitler se je v svojem govoru opiral na 14 Wilsonovih mirovniških točk, predvsem pa na točko, naj mali narodi odločajo o svoji usodi — pod katero vlado hočejo spadati in naj imajo svojo jezikovno in kulturno avtonomijo. In to on zahteva za sudetske Nemce. Ampak kakšno svobodo so dobili Avstrijci, kakšna demokracija čaka sudetske Nemce, ko pridejo pod nacijsko diktaturo?

Rečeno je bilo, da se je zadnja svetovna vojna vršila za ohrano demokracije in civilizacije, da ju ne pogoltno monarhizem. Pod to parolo sta tudi zmagala demokratični duh in sila. Ko pa so se zvitji diplomati zbrali na mirovni konferenci, med njimi tudi naš predsednik Woodrow Wilson, so čisto prezrli njegove mirovne pogoje ali točke, s katerimi je postislil Ameriko v vojno na stran zaveznikov. Namesto njih razhujanja so zasejali seme za drugo imperialistično vojno. Ustanovljena je bila Liga narodov, ki naj bi reševala mednarodne homatije in preprečila vsako vojno. Ako bi katera država napovedala vojno drugi državi, tedaj bi se jo enostavno smatralo za napadalko in liga je imela nalogo, da nastopi proti nji z vsemi sredstvi. Tudi to je vse le na papirju in brez pomena. Iz lige so izstopile Nemčija, Italija in Japonska. In danes se vojna več ne napove, marveč enostavno zahrbitno napade in deželo podjarmi.

Oglejmo si Italijo z njenim

General Jan Syrový, novi premier Českoslovaške.

modernim orožjem in ogromno vojsko. Podjarmila je Etiopijo, že nad dve leti pa pobija nedolžno ljudstvo v Španiji, žene, može in otroke — ruši mesta in dela ogromno škodo. In vse to brez napovedi vojne. In Mussolini vedno blufa in laže, da hoče mir. Tudi Japonci že drugo leto pobijajo nedolžno kitajsko ljudstvo, rušijo mesta in delajo ogromno materialno škodo kitajskemu narodu. In tudi brez napovedi vojne. Tudi Hitler je raztrgal mirovno pogodbo, se do zob oborožil in dobro zastražil ob francoski meji. Tudi on je podjarmil Avstrijo brez vsakot napovedi vojne.

Torej zadnja svetovna vojna "za civilizacijo in demokracijo" je bila največja laž. Danes je Liga narodov brez moči. Anglija se trese pred Italijani, ki nemoteno potapljaajo njene trgovske ladje in utrjujejo strateške točke ob angleški morski poti. Toda Anglija se ne gane in mirno molči. Francija pa sledi Angliji in je zaprla mejo ob demokratični Španiji, da ima italijanski fašizem bolj proste roke.

Kje je tista civilizacija, kje tista demokracija, za katero se je ves svet boril v svetovni vojni? Mar ni to največje slepilo, največja hinavščina!

Kot sem že omenil, se je Hitler opiral na Wilsonove točke. Ako je Hitler in nemški narod upravičen do manjšin v Českoslovaški, to je do sudetskih Nemcev, ali ni tudi za jugoslovansko vlado prišel čas, da dvigne glas in se potegne za svoje podjarmljene rojake v Italiji? Ali nismo tudi mi Jugoslovani upravičeni do enakih pravic ko Nemci? Zakaj naj bi za nas ne veljala Wilsonova točka glede samoodločevanja narodov? Zakaj ne bi tudi mi zahtevali Primorsko in Istrijo — Reko, Polo, Trst, Gorico, Idrijo. Postojno in druge trge in vasi. Ako bi se poglobil v statistiko, ki pronašila, da je okrog 600.000 našega naroda v teh krajih. Ako se Anglija in Francija potegujeta in prodajata pokrajine in narodnostne manjšine fašistom, bi to sigurno storili tudi za našo napol demokracijo Jugoslavijo. Apelarjamo in pozivajmo vse naš jugoslovanski narod, da jugoslovanska vlada podvzame iste korake in zahteva iste pravice za naše podjarmljene rojake v Italiji.

Kaj vse se bo zgodilo s Hitlerjevo okupacijo sudetskih Nemcev, kaj bodo storili Čehi, bokakal bodočnost. Rusija se je izrazila, da Anglija in Francija delata kupčijo brez krčmarja in da bosta to izdajstvo drago plačali. Dvajsetletno demokratično državo kot je Češka so imperialisti izdajalsko razkosali v prid nacizmu in fašizmu. Slepost je domneva, da bo zdaj mir, toda ta izdajalska kupčija ne bo preprečila bodoče vojne. Fašizem ne bo miroval, dokler bo na površju. Strašil bo ves civilizirani svet z orožjem in vojno, dokler mu demokracija ne zada smrtni udarec. Dol s fašizmom! Živela demokracija!

Anton Jurca.

Nov postopek za roentgenske posnetke

Ze štirideset let skušajo snemati roentgenske slike ali x-zarke na roentgenskih zaslonih. Obveljal je le sedanji postopek, po kateri padajo nevidni žarki, ki so predrli telo, na sredno na fotografsko ploščo in jo očrtnijo. polnejšo rešitev tega problema pa je našel prof. dr. Janker iz Bonna, ki se je bal njo že dvajset let.

Njegov postopek je danes že tako popoln, je mogoče pri uporabi močnega objektivno-drobnozornatega filma, kakršnega uporablja vsak amater, z normalno roentgensko prirobo delati posnetke iz zaslonov. To bo roentgensko tehniko nedvomno postavilo na podlago. Snemalna tehnika in manipulacija nad vse preprosti, stroški pa se v primeru z dosedanjimi postopki silno znižajo.

Velikega pomena bo tudi to, da se bodo roentgenski posnetki po novem postopku ugneje hraniti nego doslej. Cenenost in preprostost postopka omogoča roentgenske preglede v medicinski praksi na najširši podlagi, bo imelo spet pomen za spoznavanje je raka in pokličenih bolezni v zgodnjih stadij.

Neskarljiva živila

"Daily Herald" pripoveduje o odkritju, ga je napravil neki južnoafriški zdravnik, ki bo še velike važnosti za človeštvo. Izum namreč način, kako bi bilo mogoče napraviti živila za dolgo dobo neskarljiva.

Ta zdravnik, dr. Jay, specialist za bolezni, je delal v svojem laboratoriju poskus pri katerih je hotel iz sladkorja izdelati primeren preparat za injekcije. To delo trajalo nekoliko tednov in pri tem je zdravnika svoje presenečenje ugotovil, da cvetlice sadje, ki je stalo v laboratorijskem prostoru in je bilo izpostavljeno plinom iz retort, pokažejo niti najmanjšega sledu ovenelosti.

Ta pojav je začel raziskovati in je ugotovil, da so bili v rešnici plini, ki so konservirane rastline na takšen način. Drugi znanstveniki so odkritje prav tako proučili in pravijo, bi bilo mogoče s "sladkornim steklom" očitati jajca devet mesecev popolnoma sveža, je leto dni itd. V Durbanu, Kapskem mestu Johannesburgo bodo zgradili sedaj laboratorije za pridobivanje tega plina. Serviranje 30 ton sadja in po novi metodi veljajo več nego 10 angleških šilingov.

Nova sestavina materije

Nedavno je zbudilo veliko pozornost v znanstvenem svetu predavanje slovitiga dansk raziskovalca atomov Nielsa Bohra. Bohra podal pregled o današnjem stanju znanosti atomih. Kot najpomembnejši dogodek v njegovi časi je omenil odkritje nove temeljne sestavine materije.

Poleg nosilca negativne elektrike, elektronskega pozitivnega naboja, protonov, kot tudi poleg nevtralnih nevtronov in nevtrinov poznamo sedaj nov negativno nabit delec, je težji od elektronov in so ga doslej imenovali težki elektron.

To je pa je slabo izbrano, ker so njegove lastnosti precej različne od lastnosti elektrona. Bohra je zato predlagal, naj bi ga po odkritju Jukovi imenoval jukon. Odkritja jukonov je prišlo pri raziskovanju kozmičnih žarkov, ki prihajajo na zemljo vesoljstva. Med tem je postalo verjetno, imajo ti elementarni delci neko ulogo tudi v drobljenju atomov.

Radio v medicini

Mednarodna centrala za uporabo radiozdravniških praks je izdala statistiko, ki kaže število primerov, v katerih je diagnoza z brezžičnimi žarki in zdravljenje z njimi šilo človeška življenja.

Značilno je tudi visoko število primerov, katerih je bilo mogoče z brezžičnimi zdravniškimi navetmi in navodili na odprtem morju šiti mnogo človeških življenj. Tako so na neki ladji ozdravili primer enostranske mrtvouda, ki ga je povzročil padeč, po navdih zdravnika iz mednarodne centrale v mu. V mnogih nujnih primerih je medicinska služba priklicati na pomoč dr. zdravnika služba priklicati na pomoč dr. opremljene in ki so bolnike sprejele na krov.

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete z dne 4. oktobra 1918) Domače vesti. V Grossu, Kans. je objavil Stevana Bojca z Vrhnike in člana SNS. Delavske vesti. Delavska federacija v diani se je demokratizirala. Odredila je članstvo voli njen glavni odbor. Svetovna vojna. Veliko umikanje Nemcev francoskih in belgijskih mest. Nemški cesar je apeliral na turškega sultana, naj ostane njim v vojni. Sovjetska Rusija. Angleske in ameriške čete v severni Rusiji so okupirale Utkinsk v Kareliji.

Člani izskolktivnega odbora Ameriške slovenske federacije. Na sredi pri mizi je William Green, predsednik federacije.

Vesti s Primorskega

Kruh v vaseh

Trnovo, septembra. — O kruhu se menda ni toliko govorilo in pisalo niti v svetovni vojni kot se zadnje čase pri nas. Sicer se je enotna vrsta kruha, odkar je bila letošnja žetev, precej zboljšala tako, da ga oni, ki niso bili nikoli vajeni črnemu kruhu, prav radi jedo. Tudi tako imenovana enotna moka je mnogo boljša kot je bila v začetku. Vendar ne glede na to, kaj je dovoljeno in kaj ni, kakšna sme biti moka in kakšen kruh, po naših vaseh niso letošnje leto poznali ne krušne moke ne kruha. Za zajtrk je imela večina kmečkih družin koruzni močnik ali pa kašo, včasih polento, neredko pa tudi krompir. Lanska letina žita je bila pičila; kar so pridelali doma, so porabili že čez polje in v jeseni tako, da za zimo in do nove žetve ni ostalo več ničesar. Žito, ki se ga prav za prav za privatno rabo niti ne more dobiti in pa moka sta tako draga, razmere po naših vaseh obupne tako, da večina družin ni skoro celo leto imelo kruha.

Regulacija Reke

Zabiče, septembra. — Že dolgo časa so napovedovali, da bodo regulirali reko Reko. Zadnje čase je opaziti tudi razne funkcije, ki merijo teren in rečno strugo in tako sedaj upamo, da bodo res pričeli z delom na regulaciji struge. Sama struga je baje predvidena na 40 m širine, druge podrobnosti pa še niso znane.

Izlet v Ljubljano

Ljubljana, septembra. — Na jesenski ljubljanski velesjem je pripeljalo večje število avtobusov naše rojake iz raznih krajev Julijske Krajine. Samo iz Gorice je naenkrat odpeljal 5 avtobusov, trije z Goričani in Vipavci, dva z Idričani in okoličani. S Kanala in Tolmina so prišli z vlakom. Izletniški avtobusi pa so prišli tudi iz reške pokrajine in s Tržaškega. Poleg tega je obiskalo Ljubljano v dnevih velesjema vse polno rojakov z rednimi potnimi listi, ki so izkoristili nedeljske turistične karte. Škoda, da naši rojaki niso bili obveščeni, da je naša država dovolila za to priliko brezplačni vizum, italijanska željezniška uprava pa znatno popust.

Stroge odredbe

Reka, septembra. — Za skupne izlete z avtobusi ali pa tudi z železnico so oblasti izdale stroge ukrepe. Predvsem mora seznanjenim udeležencem izleta romati v Rim, kjer šele dokončno ugotove, kdo sme in kdo se ne sme udeležiti izleta. Trde, da so to povsem nove odločbe v zvezi z znanimi ukrepi proti Židom.

O izpremembi v vodstvu "Popola di Trieste"

"Popola di Trieste" smo bili naknadno obveščeni, da je dosedanji ravnatelj lista Michele Risolo podal ostavko na svoje mesto, vendar je v zvezi s kampanjo proti Židom, ker je njegova žena židovskega rodu. Nekaj dni do prihoda novega ravnatelja Barbierija v Trst, je še vodil list. Tedaj je objavil seznam židovskih elementov, ki so se deloma že umaknili ali pa bi se še morali umakniti iz javnega življenja in z vodilnih mest posameznih večjih podjetij. Na ta seznam smo opozorili pred dnevi in v njem je bilo v zvezi z židovskim problemom tudi ime Francesca Giunte, predsednika "jadranskih" ladjedelnic.

Delavske knjižice

Z dekretom iz leta 1935 so bile uvedene posebne delavske knjižice. Leto dni pozneje so bile omejene na industrijsko delavstvo, a nekateri vrste industrijskih delavcev, kakor oni, ki so bili zaposleni pri javnih delih, zdraviliščih in kopalniških, pri prevoznih in drugih podjetjih, v ladjedelnicah itd., jih tudi še doslej niso imeli. V kratkem pa bo izdan nov dekret, po katerem bodo morali imeti vsi delavci delavske knjižice, ki jih bodo prejeli brezplačno.

Pulj dobil svojo radijsko oddajno postajo

Pred kratkim smo opozorili na zahtevo puljskih fašistov in še posebej njihovega glasila "Corriere Istriano", da se v Pulju iz posvem političnih razlogov zgradi radijska postaja. Kakor sedaj poročajo omenjeni list, so se pripravili za gradnjo te postaje pričeli in je bil puljskemu prefektu že predložen njen podrobni tehnični načrt.

Židje na Reki

Medtem ko je likvidacija židovskega elementa v Trstu, na katerega se je osredotočila pozornost vse javnosti, v državi, že zelo napredovala in so bili tam že vsi Židje prisiljeni umakniti se z vidnejših mest v javnem in poslovnem življenju, se je to vprašanje na Reki, v drugem srednjeevropskem pristanišču komaj začelo. Vendar kaže, sodeč po sorazmernem velikem vplivu Židov, da je vsaj tako pereče, kakor je bilo v Trstu.

Te dni so bili objavljeni prvi podatki o poslednjem židovskem štetju. Po občem štetju iz l. 1936 je bilo na Reki, ki šteje skoraj 58.000 prebivalcev, nekaj nad tisoč ljudi židovske veroizpovedi. Sedaj se je njihovo število povzpelo na 1392 oziroma na 2,4 odst., kar je vsekakor mnogo več nego v Trstu, kjer jih je po objavljenih podatkih okrog 1,8 odst. Potemtakem odpade med pokrajinskimi glavnimi mesti največji odstotek Židov prav za prav na Reko in ne na Trst. Ugotovili so nadalje, da si je od Židov, ki so jih sedaj registrirali na Reki, v času od leta 1919 dalje 357 pridobilo italijansko državljanstvo, kar kaže tudi na njihovo znatno priseljevanje.

Očitno pa postopajo na Reki z Židi vse bolj obzirno kakor drugod. O tem priča tudi vsa novinska kampanja, ki jo tam vodi "Vedetta d'Italia" proti njim. V sredo je o židovskem vprašanju na Reki objavila daljši članek, v katerem pravi med drugim: "Pri ureditvi problema se bo verjetno pojavil kakšen primer, ki ga bo treba rešiti po najboljši vesti spričo nastalih finančnih interesov, prijateljev in celo sorodstvenih vezi." In na drugem mestu še pravi: "Z odstranitvijo Židov z Reke se bodo pojavile nekatere finančne posledice, posebno v trgovski stroki, a vendar se gospodarsko življenje v ničemer ne bo smelo zaustaviti. Nastale bodo morda spremembe v stanovanjskih najemninah (ki so bile pred dvema mesecema blokirane za ves čas do l. 1940) in poizkusil se bo beg kapitalov, tako da bo budna kontrola vseh fašistov nujno potrebna.

Naj bo položaj kakršenkoli, velja ta obzirnost bržkone nedvomno številnim madžarskim Židom, ki so menda glavni sestavni del reškega židovskega elementa. Morda je bila vsa obeležena obzirnost potrebna vprav zaradi njih, in njihovih zvez s prijateljsko Madžarsko ter njenimi izvezniki. "Vsekakor bo pa židovsko vprašanje tudi na Reki prej ali slej urejeno povsem v smislu Mussolinijeve izjave, da bo fašizem tudi v tej stvari izpolnil svojo nalogo dosledno in premočrtno.

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

Klavniški delavci zahtevajo pogodbo

Delavski odbor pokopal kompanijsko unijo

Chicago, (FP) — Delegatje, zastopajoči delavce v 21 klavničnih Armour & Co., so se sestali na svoji prvi konferenci v Chicagu in instruirali organizatorični odbor unije klavniških delavcev, naj se prične takoj pogajati glede sklenitve pogodbe s kompanijo. Robert H. Campbell, predsednik čikaške unije klavniških delavcev, se ima sestati z reprezentanti vseh drugih unij, ki zastopajo delavce v klavničnih Armour & Co. Predlagana pogodba naj bi krila 30.000 delavcev v klavničnih družbe.

Konferenca predstavnikov unij je bila sklicana po dveh zmagah klavniških delavcev. Pred nekaj tedni je unija v Kansas Cityju zmagala, ko je federalni delavski odbor odločil, da mora Armour & Co. ponovno upoštevati petnajst delavcev, ki jih je vrgla na cesto zaradi u-nijskih aktivnosti, poleg tega pa jim mora plačati zaostalo mezdno.

Druga zmaga je bila, ko je delavski odbor odredil razpust kompanijske unije v Chicagu pod imenom Employees Mutual Assn. Odboru so bili predloženi dokazi, da je ta organizacija pod popolno kontrolo kompanije. Zdej je odbor odredil tudi glasovanje glede reprezentacije pri kolektivnih pogajanjih in na listi je samo unija klavniških delavcev, včlanjena v Odboru za industrijsko organizacijo.

Na čikaški konferenci je med drugimi govoril tudi Van A. Bittner, direktor CIO. V svojem govoru je omenil, da je njegova organizacija namenoma odložila pogajanja glede sklenitve pogodbe z Armour & Co., ker je hotela, da federalni delavski odbor prej poda svojo razsodbo. "Upam, da bo kompanija zdaj, ko je odbor objavil svoj odlok, pričela s pogajanjem z unijo klavniških delavcev," je rekel Bittner. "S tem bo demonstrirala, da hoče prijateljske odnose z unijo. Upam tudi, da se ne bo upirala sklenitvi pogodbe, ki naj bi krila vse delavce v njenih klavničnih."

Švedska odpravila stavkolomstvo

Poročilo Rooseveltove komisije

Washington, D. C. — (FP) — Komisija, katero je Roosevelt poslal v Evropo študirat odnose med delavci in delodajalci, je predložila nadaljnje poročilo, iz katerega je razvidno, da so švedski delodajalci daleč naprej pred ameriškimi v razumevanju delavcev in njihovih zahtev. Poročilo naglašja, da so švedski delodajalci po usodnem eksperimentu, ko so rabili vojaške čete in stavkolomce, mnogo naučili. Po tem eksperimentu so

zavrgli te metode v boju proti delavcem.

Švedski delavci imajo močne organizacije. Splošna delavska zveza ima 850.000 članov, kar pomeni, da so skoro vsi industrijski delavci organizirani. Prisilna arbitražna je bila odpravljena pred dvanajstimi leti in Švedska nima zdaj nobenega zakona, ki bi omejeval pravico piketirati pod pretvezo reguliranja. Obstoječi zakoni glede vzdrževanja miru in reda zadoštujejo. Poročilo omenja, kako je bila raba vojaške sile in stavkolomcev v stavkah odpravljena.

"L. 1931 je izbruhnila velika stavka v lesni industriji," je rečeno v poročilu. "Delodajalci so mobilizirali stavkolomce in sledili so krvavi spopadi, v katerih je bilo pet oseb ubitih. Vojaštvo je bilo pozvano v akcijo in situacija se je poslabšala, kar je izzvalo silno ogorčenje pri ljudstvu. Uradniki Delavske zveze so nam povedali, da je bil to zadnji poskus razbijanja stavke z oboroženo silo. Sledile so konference in pogajanja, ki so rezultirale v zaključku, da militaristične avtoritete ne bodo posegle v noben konflikt. Izjema bi bila le generalna stavka proti vladi. Dve leti pozneje je bila oklicana stavka v stavbnih industriji, ki je trajala več mesecev, a je niso spremljala nasilja."

Poročilo so podpisali Gerard Swope, načelnik komisije, W. L. Chalmers, William Davis, Marian Dickerman, Lloyd K. Garrison, Henry I. Harriman, Charles R. Hook, Anna M. Rosenberg in Robert J. Watt.

Angleški rudarji skrbijo za španske sirote

London, 3. okt. — Arthur Horner, predsednik rudarske unije v Walesu, je naznanil, da bodo rudarji skrbeli za tisoč španskih otrok, žrtev civilne vojne. Rudarji so že prispevali \$300.000 v zavezni sklad.

PAZITE NA SVOJO TEŽO

Večina ljudi, ki so v skrbih za svojo težo, menda pazijo nanjo zato, ker si hočejo ohraniti lepo postavo. Veliko bolj važna pa je skrb zaradi arca.

Preobila teža daje arcu preveč dela. Ako je teža pod normalo, je utripanje srca in krvotok bolj počasen, srce se zmanjša v svojem obsegu in ste bolj podvrženi komplikacijam po manjših infekcijah in poškodbah, ter postanete pač slab kirurški raziki. Toraj premalo teže pa tudi ni dobro.

Srce povprečnega odraslega človeka dovaja približno šest kvartov krvi vsako minuto ali 2000 galonov na dan. Nekdo je izračunal, da je pet milij žil za vsak funt masti. Iz tega je razvidno, koliko več mora srce delati za vsak odvišen funt preobilne teže. Prehrana je velike važnosti z ozirom na srce.

Sumljivo

13 letna hčerka je ponosno prišla domov in rekla: "Poslušaj, mama, mesar mi je danes rekel 'vi!'!" "Potlej moram pa danes meso stehitati!" je nejevoljno odgovorila mati.

Elsie England, tajnica federalnega justičnega sveta, zaprisega F. F. Hilla, ki ga je predsednik Roosevelt imenoval za načelnika farmske kreditne administracije.

Med našimi Minnesočani

11. Iz Towerja na Renž in v Duluth

Ko se pripelješ iz mrtvega Towerja v Virginijo in nazaj v Eveleth, se vrneš v življenje, kakor bi stopil iz groba in iztegnil ude na solncu. Ni sicer najboljše življenje, ampak živi se iz dneva v dan, dočim v oni grapi pod towerskim hribom od tega narutnega "turja" ima Tower vsekakor svoje ime) komaj životarijo.

Da se na Renžu živi kljub pasivnim rudnikom, so dokaz naši rojaki in Gilbertu.

Gilbert je komaj petnajst minut vožnje z avtom ali busom od Eveletha. To je ono "prenešeno" naselje, ki je bilo pred leti Sparta in sloni na rebri, le glavna ulica je na ravnini. To reber nad mestecem zdaj kultivirajo, čistijo in gladijo, da bo park. Nekaj čednih zgradb je že postavljenih tamkaj in naokoli pridno zasajajo drevesa in grude cvetlične grede. Mnogo naših rojakov je tam uposlenih in tudi Matija je že prispeval nekaj dela v tem "parku." Matija je imel rože na skrbi in zasadil je nekaj dreves, ki jih je pompozno posvetil J. F. Buhu in ostalim slovenskim misijonarskim prvakom s primernimi napismi.

V Gilbertu je okrog 800 Slovencev, ki so večinoma odvisni od javnih del, WPA ali lokalnih. Nekaj tu rojenih rojakov se udeležujejo v praktični lokalni politiki. Matija me je vodil v mestno knjižnico, v kateri je nekaj slovenskih knjig — menda Matijeva zasluga — med katerimi sem opazil tudi Zaveritnikove Ameriške Slovence. Tudi v Evelethu je Matija poskrbel, da sem stopil in odotno knjižnico in s ponosom mi je pokazal zbirko slovenskih knjig.

Napredni slovenski živelj v Gilbertu, kolikor ga je, je osredotočen v dveh društvih SNPJ, številki 61 in 182, ki ju vodi Charles Klancar, Andrej Zagar in Anton Zganjar. Posebna napredka zdaj ni, vendar življenje teče. Društvenega in družabnega središča ali doma nima. V naselbini je nekaj naših trgovin in točilnic — in zadnje so edino zbirališče naših Gilbertčanov poleg zasebnih stanovanj.

Med onimi, ki točijo, je tudi Leo Kukar, ki je bil pred leti v gl. odboru SNPJ. Mož je dober družabnik in vsekakor ribič ter lovec. Edin sport, ki ga pozna, je naš starejši Minnesočani, je, da gredo poleti nad ribe — katerih se ne manjka v številnih jezerih z majhnimi razdaljami — in pozimi nad zajce, srne in še kaj večjega. Lovskih anekdot — in večinoma prav mastnih ter prožnih — kar mrgoli med njimi. S ponosom ti kažejo fotografije ustreljenih srnjakov, vlačic na steni lovske kabine, ali velikih rib, ki jih drže z obema rokama. Na neki sliki je tudi naš Matija z veliko ribo v rokah, ampak Kukar mi je posepetal na uho, da je tisto ribo on ujel, ne Matija...

Minnesotako poletje je polno živahnosti. V Gilbertu imajo celo koncerte pod milim nebom ob glavni ulici. Bil sem med poslušalci enega teh koncertov. Z mano vred sta stala na uličnem hodniku Matija in Zagar. Igrali in peli so prilično dobro, ampak Matija je sodil, da igrajo in poje zelo dobro in v znak priznanja je med pavo vzravnano odkorakal k dirigentu in mu poklonil zanimivo starino — vatop-

nico h kolumbijski razstavi v Chicagu iz leta 1892.

Ker so si naši Evelečani in Gilbertčani najbližji sosede, so medsebojni obiski zelo pogosti in sploh je javno življenje obeh naselbin v tesni zvezi. Poznajo med seboj vse dobre in slabe strani. Saj mi je moj prijatelj Jack Ambrožič rekel: "Gilbert je samo tam zunaj in tu in tam smo doma."

Evelethskih Slovencev je seveda veliko več, zato se bolj postavijo društveno, družabno in politično, le naša kultura je nekje daleč v ozadju. Tudi Evelečanom manjka skupnega centra, dvorane. Pred leti so živo delovali za dom, a je — kakor marsikje drugje — vse skupaj padlo v vodo in na stavbišču, ki so ga že imeli, je danes velika apartamentna hiša. Politične investicije jim tudi prinašajo slabe obresti. Največ sreče še imajo v društvenem življenju.

Evelethaska naselbina se ponaa z žensko, ki bo morda najstarejša Slovenka v Minnesoti. To je Katarina Brinc, rojena Nemanč, doma iz Božjakova pri Metliki. Stara je že okrog 90 let. Matija je hotel, da jo moram videti, ker je "od mene doma," pa smo stopili k ženic. Živahnost te ženske me je naravnost presenetila. Prav tako njen spomin. Mamica se je takoj spomnila, da je poznala mojega očeta v njegovih fantovskih letih in da je bil iz Slanme vasi.

Mnogo zanimivih reči bi človek lahko našel v Evelethu, toda čas me je klical na odhod. Treba se je bilo posloviti od prijanznih rojakov, pred vsem od Jacka Ambrožiča, njegove žene in njegovega prijaznega letovišča ob Long Laku, v katerem sem trikrat prenočil in užival Jackovo gostoljubje. Vse to mi ostane v spominu.

Zadnji evelethski rojak, kateremu sem stisnil roko predno sem stopil v avtobus, je bil Maklevič iz Metlike. Tudi on, kakor mnogo drugih, ima dolgo vrsto krizevih postaj za seboj na minnesotkem Renžu. Začel je pred več ko 40 leti v Towerju in zdaj zaključuje v Evelethu. Vzgojil je veliko družino, suvali so ga od rudnika do rudnika in med prohibicijo, ki je razvažal pivo, ga je prikrajšal fajmožar na zaslužku. Vse to je prenesel — in še mnogo drugega — toda mož je še vedno pri sebi in potrudil se je v hladnem minnesotkem jutru na ulico, da še enkrat vidi svojega ožjega rojaka, katerega je komaj poznal.

Avtobus je zdrsil navzdol in spet sem bil v Duluthu. In spet sem gostoval pri Johnu Kobiju nekaj ur. John, ki ga je sciatka toliko časa držala v postelji, se je tistega dne počutil tako dobro, da je zlezel v avto in se vozil v dom in z menoj do Two Harborja in nazaj. Tista vožnja po široki cesti tik ob Gornjem jezeru je bila tako osvežujoča in impresivna, da se ne bom mučil z opisovanjem.

Nekaj ur je hitro poteklo in prišel je večer in vlak. Goodbye Minnesota, stara bota, dokler se spet ne vidimo! — (Konec.)

Iz otroških ust

"No, Janezek, povej, kaj pa delate v šoli?" "Čakamo, da se pouk konča."

Francoski delavci razkladajo vrste, napolnjene s ponosom, pred neko trgovino v Parizu.

Velika puntarija

DRAMSKA KRONIKA IZ L. 1873 V PETIH DEJANJH

Bratko Kreft

KEGLEVIČ: Molči psica! (Začelo je snežiti, tudi oster veter piha.)

2. KMET: Pustite jo, gospod! Naj se zjoče. (Na skrivaj pije.)

MARA (drži v roki glavo mrtvega Mogajiča): Prekletstvo naj pride na vas in vaše otroke!

1. KMET: (že pripravlja vrvi za obešanje): Danes bo še huda burja!

KEGLEVIČ (je med tem začel šteti veje): ... trinajst, štirinajst, petnajst, šestnajst jih bo lahko viselo!

1. KMET: Lepe sadowe bo nosila hruška.

KEGLEVIČ (pokliče za oder): Hej, pripeljite jih sem! (Zadaj trobente.)

2. KMET: Škoda, gospod, da so nam odpeljali Gubca! Tako lepo bi visel!

1. KMET: Ne boj se, tudi v Zagrebu dobi pošteno plačilo! (Pripelje nekaj kmetov. Vsi gledajo mrko in molče.)

KEGLEVIČ: Le hitro, da nas sneg in veter ne preženeta!

2. KMET: Toplo jim ravno ne bo!

KEGLEVIČ: Prva dva naprej! (1. in 2. kmet primeta dva ujetnika.)

1. JETNIK: Milost, gospod, milost! Šest otrok imam! Ranjen sem, poglejte!

MARA: Nikar! Lepo vas prosim! Ali vam še ni dovolj? (Trobente.)

2. UJETNIK (med potjo pade na kolena pred Kegličeviča): Poljubljam prah pred vašimi nogami! Usmiljenje!

KEGLEVIČ: Vzdignite ju! (Ju vzdignejo in jima naravnajo vrvi okoli vratu.)

MARA (se obrne v stran): Groza, Jezus, Kristus, usmili se nas!

(Vpije in joče. Vpila sta tudi ujetnika, a so jima zamašili usta. Zadaj še vedno trobente, ki kličejo banske vojake k zboru. Sliši se žvenket orožja, peket konjskih kopit in koraki odhajajočih oddelkov. Bobni, Piščali. Sneg naletava, veter piha. — Naglo pade ZASTOR.)

ČETIRTO DEJANJE

Dvorana pri škofu in banu Draškoviču. Henigovica, Erdodičeva, ban, Sekelj, Tahi, Gregorijanec, Alapič, kanonik. Vsi so dobre volje, nekateri že preko mere. Po poznem obedu so obsedeli in začeli popivati. Škof sedi z gospo Erdodičevjo in Henigovo. Očividno jima pripoveduje kaj zabavnega, ker se od časa do časa zasmejeta. Na dolgi mizi so ostanki raznih jedi, steklenice, kozarci itd. Ostali se zabavajo na ta način, da parodirajo prizore, ki so jih doživeli pri izpraševanju ujetih puntarjev. S tem se zabavajo že precej časa. Ko se oder odpre, je njih komedijantstvo na višku. Ves prizor se odigra zelo hitro. Ban ga pozneje nenadoma prekine.

TAHI (sedi v pozni sodnika): Zakaj ste začeli punt, Matkalič?

SEKELJ (leži kot Matkalič na dveh stoli, ki ju Gregorijanec in Alapič vsak na svojo stran vlečeta, kakor delajo to s človekom na natezalnici. S pretirano boleznim glasom): Hoteli smo osvoboditi kmete.

TAHI: Ali sploh veš, kaj je svoboda?

KOMORNIK (vstopi): Prezvzišeni, oprostite, gospod čaka že ...

BAN: Takoj pridem.

TAHI: Nič ne odgovoriti? Nategnite ga!

ERDODIČEVA (komorniku): Izgini, podrepna muha, in ne moti prevzvišenega! (Zlije nanj kozarec vina. Komornik obupan odide.)

SEKELJ (se "obupno" zvija): Joj, gospod bog, Jezus Kristus in Martin Luter ... Lepo prosim, ne več! (Pade v "nezavest". Vse to dela Sekelj zelo komedijantko, da se Gregorijanec in Alapič krohočeta.)

TAH: Odstranite ga!

ALAPIČ: Visoki gospod sodnik, treba ga bo obuditi, če hočemo nadaljevati torturo.

TAHI: Vlijte mu vodo v usta!

GREGORIJANEC (prinese v hipu vrč vina, Alapič odpre na tleh ležečemu Sekelju usta in Gregorijanec mu vliwa.)

SEKELJ (se brani): Ne, gospoda, ne morem več piti ...

TAHI (se smeje): Le še, le!

KANONIK (ki je stal ob strani in srepro gledal ves prizor): Gospoda, nehajte!

SEKELJ (posrečilo se mu je, da se osvobodil Alapičevih rok. Zadnji požirek brizgne na svoja mučitelja, ki oba odskočita. Tahi se krohoče, Sekelj nekoliko omotičen obsedi na tleh): Gospoda, ta tortura je prehuda! Kapitularam.

KOMORNIK (se spet prikaže): Prezvzišeni ...

GREGORIJANEC (ga sune z ного): Izgini! Ne utegnemo!

ALAPIČ (s težkim glasom rablja): Naprej, Matija Gubec! Njegovo veličanstvo, kmečki kralj in njegov prevzvišeni župnik Babič!

GREGORIJANEC: (se postavi v pozor kot Matija Gubec, pretirano ponosno in uporno.)

SEKELJ (kritizira): Slabo! (Še vedno sedi na tleh.)

TAHI (proti kanoniku): Visoko častiti gospod župnik Babič ...

KANONIK: Oprostite, gospoda, jaz vendar ne morem ...

TAHI: Prav vi, prečastiti! Rabelj, zgrabi upornega župnika Babiča in ga uščipni trikrat s kleščami!

ALAPIČ (skoči h kanoniku, ga sili naprej in ga pri tem včipne): Le naprej! Hitro! Župnik Babič!

KANONIK (se brani): Pustite šale! Gospod ban! Prezvzišeni, bolan sem še ...

TAHI: Ah, kaj bolan! Matkaličev boben in padec s konja vam nista mogla tako zelo škoditi.

ALAPIČ (skoči h kanoniku, ki je zakričal. Vsi razen bana in dam se smejejo.)

KANONIK (ogorčen odskoči): Nesramnost!

BAN (nenadoma vstopi vmes): Gospoda, dosti je šal za danes! Nikar ne vznemirjajte gospoda kanonika! Prvi dan je iz postelje!

GREGORIJANEC: Moramo se zabavati, prevzvišeni! Siti smo že preiskav in tortur!

TAHI: Če bi bil sodnik jaz, bi Gubec ne živel več!

(Ze med njegovimi besedami se zasliši iz ulice petje, rožljanje verig in težki koraki. Kegličevič pelje nove ujetnike, ki pojo: Premagana je kmečka četa — Ojo, ojoj! Na gavgah ... pobita ... ujeta ... končan je boj! Dina don ... mrtvaški zvon ... Kdaj bo sedel Gubec — kmet na tron?)

Jetniki pojo počasi, kakor korokajo. Vmes je slišati Uskoke, kako jih z biči in s psokami priganjajo.)

BAN (takoj na Tahijevo iztočnico): Tih! (Prisluhnejo.) Kegličevič pelje nove ujetnike!

GREGORIJANEC: Mogoče je ujel Gregorija!

ALAPIČ (pri oknu, kliče): Hej, Kegličevič! Ali imaš Gregorija? (Vsi prisluhnejo. Z ulice odgovori močan glas: "Nimam!")

TAHI (mračno): Nima ga! (Vsi resni. Nekaj časa poslušajo petje jetnikov. Ker je okno odprto, točno ališijo zadnji stih "Kdaj bo sedel Gubec — kmet na tron?" Vsem leže pesem jetnikov na dušo. Streznila jih je, tako jih je presenetila.)

(Dalje prihodnjil.)

Jabolka

Šel sem na svoj jutranji sprehod po poti, ki je sploh nisem poznal. Bilo je krásno vreme. Jesensko sonce je sijalo tako jasno in toplo kakor v začetku poletnih dni, zrak pa je bil lahke in čist. Urno sem prekoračil stezico med visokimi brezami. Imel sem namen priti po ovinku do majhne postaje ob skupini vil, odkoder je vozil vlak v mesto.

Pot mi je bila docela neznana. Bila je tako lepa, tako mična in tako blizu cilja! Na desni se je v soncu kopala hišica, ki ni bila v ničemer podobna vilii. Bila je to hišica sredi lepega vrtička.

Ustavil sem se pred ograjo ter se ozri okoli sebe. Hišica je počivala v nemem pokoju. Pomislil sem: kaj njeni prebivalci še spijo ali pa so že odšli zdoma? Pred hišo je bila vrtna klopica, na klopici je sedela velika punčka z očmi iz steklenih biserov. Vsaokrog je ležalo rumeno listje, da se je igrača zdela hladna in zapuščena. Stopil sem korak naprej in sem obstal. Pred menoj, za ograjo, je bil sadovnjak. V njem so visela z dreves-

nih vej velika rumena jabolka in zrele hruške. Tik ograje je stala jablana z zlatimi renetami. Ko sem spoznal ta sad se je zgodilo nekaj nerazumljivega. Tihno in previdno sem se ozri okrog sebe in ko sem položil roko na ograjo, me je prešinila misel:

"Moja mladost! Jabolko moje mladosti! Domislil sem se, kako sem kradel jabolka prvič v življenju. S kakim veseljem! In kako so mi dišala! Začutil sem kisli sok sadeža med zobmi, usrl črne pečke — o sad moje mladosti!"

Z naglim okretom sem preplezal ograjo in že sem bil na vrtu. Nekaj trenutkov sem tiho počakal. Nič se ni zganilo. Sadovnjak sem mogel doseči z zemlje, zato sem splezal na jablano, kjer sem si napolnil žep z zlatim sadjem. Ko se mi je zdelo dovolj, sem se spustil po deblu k tlom in sem planil tako burno kakor pred petnajstimi leti — dihal pa sem zdaj z večjo težavo kakor takrat.

Pred ograjo je stal resen gospod visoke rasti. Poznal sem ga s svojih jutranjih sprehodov, a tu ga nisem srečal še nikoli, seveda, ko še nisem šel nikoli

to mimo! Bil je videti trd in strog in je z veliko resnostjo spregovoril:

"Vse sem videl! — Kradli ste jabolka."

Meni je šlo na smeh. Mislil sem:

"Zdaj se moram spustiti v beg! Kakor strela! Drugače bo odpel gospodar velikega psa ali pa me bo lastnoročno prijel za vrat in me bo tako premlatil, da bom za vselej pomnil, kdaj sem obiral njegova jabolka."

Vendar nisem zbežal. Stal sem mirno na svojem mestu in sem rekel strogemu gospodarju.

"Tako je, priznam, da sem kradel jabolka. Napolnil sem si s njimi vse žepce in nisem že dolgo let imel takšnega užitka! Pomislite, pet minut sem zopet čutil utrip življenja in radosti svoje mladosti, svojih otroških let. Ali ni to vredno takšnega zločina? Želite morda pokusiti jabolko? Zlate renete so!"

Očnil me je s strogim očesom, jaz pa sem vzel jabolko iz žepa in sem ugriznil vanj, potem pa sem nadaljeval svojo pot z nabiti žepi nakradenega sadja, čigar teža mi je vlekla hlače k tlom.

Na ovinku ograje sem se ustavljal v dvomu, kam naj zavijem. Ozrl sem se okoli sebe. Strogi gospod je stal še vedno na svojem mestu — ne, ni več stal! Stopil je na ograjo ter iztegnil svojo roko po sadež na jablani. Ni dosegel in ga ni mogel utrgati.

Moja duša pa se je topila od veselja, kajti videl in vedel sem, da se bo strogi in resni gospod v naslednjem trenutku zavihtel čez ograjo in bo splezal na drevo kakor jaz. Nisem ga hotel motiti v njegovem početju. Nadaljeval sem pot in jedel ukradeno zlato reneto. Bila je kisla, kakor sveže jabolko moje mladosti ...

Pri okencu za alimente

Annie Bates, dva dečka, prosim," je dejala ženska pri okencu.

Stari knjigovodja je iztegnil kazalec in šel skozi register od imena do imena ter odvrnil:

"Obžalujem. Za vas ni nobene nakazila. Naprej, prosim!" "Kaj pa to pomeni?" se je zavzela ženska pri okencu. "Saj vam pravim, da imam dva sinova. Če ne verjamete, stopite z mano domov, da se boste o tem prepričali na lastne oči!"

"Kar se vere tiče, nič ne trdim," je odvrnil stari knjigovodja. "Nisem rekel, da ni tako, kakor vi pravite, ampak v mojem seznamu ne najdem vašega imena. Zato vas prosim, da me ne zadržujete v mojem poslu, saj vidite, da čakajo še druge v vrsti."

"Kaj me brigajo vaši seznami! Prišede, da se ne ganem z mesta, dokler ne dobim tega, kar mi gre! Prejšnji mesec je prišla po vzdrževalnico za otroka moja sestra, ker sama nisem imela časa. Dobila je denar brez oklevanja. Pripeljala bom priče, če ne verjamete, da je bilo tako."

Pred okencem je nastalo mrmanje. Vse ženske, ki so čakale na izplačilo, so potrdile, da govori Annie Bates resnico. Zato je stari knjigovodja še enkrat vzel knjigo v roke in vprašal: "Kako se pišete? Annie Bates?"

Zopet je šel s prstom po registru od imena do imena. In da ne bi bilo njegovo iskanje zaman, je iztegnila svoj vrat skozi okence tudi prosilka.

"Dva dečka!" je dejala. "Rojena dne 5. prejšnjega meseca."

"Kaj obadva obenem?" je vprašal knjigovodja z začudenim obrazom.

"Tako je. Prišla sta na svet kot dvojčka."

"Preklete babe!" je zarental knjigovodja ob tem pojasnilu. "Zakaj pa niste tega takoj povedali?"

Odložil je register za nezakonske otroke svojega gospodarja ob strani in je segel na drugo polico po posebno knjigo.

"Če sta dvojčka, sta zabeležena v seznamu za dvojčke, ne pa enojčke, to se razume."

Najzanesljivejše dnevne delavske vesti so v dnevniku "Prosveti." Ali jih čitate vsak dan?

Velika večina učencev je pohajala tečaje v svrhu poklica:

Ciani mednarodne bratovščine voznikov v New Yorku glasujejo o oklicu stavke.

Odrasli ljudje se lahko učijo

Odrasli ljudje se lažje učijo kot se navadno misli. Tak je sklep, do katerega je prišel dr. Herbert Sorenson, predsednik državnega učiteljskega v Dulu, Minnesota, ki je vodil splošno raziskavo glede mnogih tisočev odraslih učencev v ljudskih vseučilišnih tečajih.

Že pred mnogimi leti je vrsta študij o učencih v večernih tečajih pokazala, da človeški um ne odreveni, ko končajo šolska leta, in da odrasli ljudje lahko pridobivajo nove pojme in znanje ravno tako uspešno kot šolski učenci. V knjigi "Adult Abilities" (zmožnosti odraslih), ki jo je baš izdala univerza Minnesota, so navedeni izidi študije o delovanju in uspehih dijakov državnih vseučiliš in mnogih drugih šol širom dežele, ki nudijo tečaje za odrasle.

Kar se je ugotovilo, zopet dokazuje, da starost sama na sebi se ne more več smatrati kot ovira za pridobivanje novega znanja ali nove izurjenosti, ako je le volja in zanimanje za učenje. "Odrasli ljudje se lahko učijo in naučijo," trdi Richard R. Price, ravnatelj ljudskih tečajev na minnesotski univerzi, ki je spisal predgovor knjige. "Možganske sile se le neznaatno znižujejo s starostjo, ako se le vadijo sistematično."

Starost učencev ljudskih tečajev, o katerih se razpravlja v tej zadnji raziskavi, sega od mladeniške dobe do sedemdesetega leta in več, tako da je zapopadana skoraj razlika šestdesetih let. Skoraj petnajst odstovseh učencev ljudskih tečajev je štirideset let starih. V nekaterih vseučilišnih pa je četrtnina stara štirideset let ali še več.

Predizobrazba teh učencev je znatno različna. Dočim so nekateri bili poprej vseučilišni dijaki, je bilo mnogo dijakov, ki niso dovršili ljudske šole. Učitelji sestavljajo tretjino do polovico vseh vpisanih učencev; dijaštvo je vključevalo moške in ženske iz vseh mogočih poklicev: gospodarstva, pravnike, zdravnike, inženirje, bolničarke, stenografke, pisarniške uradnike, kakor tudi zidarje, šoferje, kurjače, dninarje, natakarice itd.

Velika večina učencev je pohajala tečaje v svrhu poklica:

ZA GOSPODINJ

Čebula

Je po svojem svojstvu ena iz najbolj dragocenih zelenjav odlično zdravilno sredstvo prehladom vseh vrst, protitarjem, zasluženju in vnetju vratu. Pripravimo jo drobno sekljano k ovsenim kosmičom ali k solatam. Okusna je tudi lju dušena ali primešana k grim zelenjavam. Dušiti smemo le toliko, da svetlo meni, sicer je preveč dušena bula težko prebavljiva. Za ke je čebula zelo učink zdravnino sredstvo, če jo pravimo na ta način: na eno v bne kolute narezano čebulo namo 2 do 3 jedilne žlice rga sladkorja, ki ga zmešamo čebulo in pustimo, da se ponoči v pokritem kozarcu izbulnega soka in sladkorja sirup. Tega damo otroku traj na teče, obenem pa njim nadrgnemo tudi po p

Izid te raziskave naj da pogum in tolažbo zrelim moškim in ženskam, ki se nameravajo posvetiti poklicnim ali kulturnim poukom. Dajejo tudi oporo stališču napram vzgoji odraslih, ki ga je zavzel federalni šolski urad (U. S. Bureau of Education). Ta je nedavno izjavil, da odrasli imajo pravico do šolskih priložnosti, ki naj zadoščajo njihovim kulturnim interesom, da so odrasli upravičeni do strokovne izobrazbe, ki naj izboljšajo njihov položaj, da je dolžnost človeške družbe nuditi prilike za izobrazbo, tako da se odrasli naučijo uporabljati svoj prosti čas v koristne svrhe, da imajo odrasli prilike naučiti se po svojih zmožnostih in da končno šolske priložnosti za odrasle nudijo zaščitno sredstvo za demokratično obliko vlade.

FLIS.

Praktični nasveti

Mastne madeže odstranimo.

Makeže od kolomaza namo z maslom in nato osnažimo bencinom.

Makeže od apna je treba izkrtičiti in namočiti s kislo citrono.

Makeže od voska je treba krtiti s pivnikom in nato v polikati.

Makeže od oljnatih barv stranimo s terpeninom, nato še osnažimo dotično mesto z cinom.

FLIS.

Vabilo na VINSKO TRGATEV
katero priredi
SLOVENSKI DOM v Broughton, Pa.
v soboto 15. oktobra 1938 zvečer
Vabljeni ste vsi, da se udeležite v polnem številu.
Igrala bo izvrstna godba vesele komade za stare in mlade.
Vstopnina samo 25c
Na svidenje 15. oktobra. Vabi ODBOR

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta pri prijeto eden, dva, tri, štiri ali pet članov iz ene družine ki eni naročniki. List Prosveta stane za vse enako, za člano ali načlano \$6.00 na eno letno naročnino. Ker pa člani še plačajo pri assessment \$1.20 na tednik, se jim to prišteje k naročnin. Torej sedaj ni vroška, reči, da je list predrag za člano S.N.P.J. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vaši družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Če listu Prosveta je:

Za Zdrav. države in Kanado \$6.00	Za Čleoro in Chicago je ... \$7.50
1 tednik in ... 4.00	1 tednik in ... 4.00
2 tednika in ... 5.00	2 tednika in ... 5.00
3 tednike in ... 2.40	3 tednike in ... 2.70
4 tednike in ... 1.20	4 tednike in ... 1.50
5 tednikov in ... nič	5 tednikov in ... 1.50

Za Evropo je ... \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri tah članov preneha biti član S.N.P.J., ali če se preseli proč od družine in bo zabheval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to takoj naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znifati datum za to vsoto naročniku.

PROSVETA, S.N.P.J., 2637 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo polijam naročnino za list Prosveto vsote \$.....

1) Ime..... Čl. družina št.....

Naslov..... Čl. družina št.....

Ustavite tednik in ra pripilice k moji naročnini od sleditih članov moje družine:

2)..... Čl. družina št.....

3)..... Čl. družina št.....

4)..... Čl. družina št.....

5)..... Čl. družina št.....

Mesto..... Država.....

Nov naročnik..... Star naročnik.....

Delegat je na konvenciji Delavske zveze, organizacije brezposelnih, v Clevelandu, O.